

ZMIANY W POSTĘPOWANIU DOWODOWYM

Dr Bartosz Wołodkiewicz
Katedra Postępowania Cywilnego
WPiA UW

ZAŁOŻENIA ZMIAN

- ❑ ukształtowanie niektórych instytucji postępowania dowodowego nie odpowiada wymaganiom skutecznej pracy współczesnego wymiaru sprawiedliwości
- ❑ dotychczasowa praktyka zgłaszania wniosków dowodowych sprzyja obstrukcji procesowej
- ❑ kształtowanie postawy współodpowiedzialności za sprawny przebieg postępowania
 - ❑ Art. 242¹ Strona, która wносиła o wezwanie na rozprawę świadka, biegłego lub innej osoby, powinna dołożyć starań, by osoba ta stawiła się w wyznaczonym czasie i miejscu, w szczególności zawiadomić ją o obowiązku, czasie i miejscu stawiennictwa.
- ❑ zwiększenie sprawności postępowania przede wszystkim przez wprowadzenie możliwości złożenia zeznań na piśmie i wykorzystania opinii pozasądowych

ZAKRES ZMIAN W POSTĘPOWANIU DOWODOWYM

- Zmiany w zakresie systematyki i terminologii kodeksu postępowania cywilnego
- Nowa kategoria faktów niewymagających dowodów
- Podwyższenie wymagań szczegółowości oświadczeń co do twierdzeń faktycznych
- Katalog podstaw pominięcia dowodu
- Automatyzm dopuszczenia dowodu z dokumentu
- Zmiany w zakresie dowodu z zeznań świadka. Składanie zeznań na piśmie
- Zmiany w zakresie dowodu z opinii biegłego
- Świadek-ekspert (w postępowaniu uproszczonym)
- Umowa dowodowa (w postępowaniu odrębnym w sprawach gospodarczych)

NOWA KATEGORIA FAKTÓW NIEWYMAGAJĄCYCH DOWODÓW

art. 228

§ 1. Fakty powszechnie znane nie wymagają dowodu. Sąd bierze je pod rozwagę nawet bez powołania się na nie przez strony.

§ 2. To samo dotyczy faktów, o których informacja jest powszechnie dostępna, oraz faktów znanych sądowi z urzędu, jednakże sąd powinien zwrócić na nie uwagę stron.

NOWA KATEGORIA FAKTÓW NIEWYMAGAJĄCYCH DOWODÓW

*Informatyzacja i globalizacja obiegu informacji doprowadziła do tego, że ogromny zasób wiedzy o faktach stał się dostępny dla każdego potrzebującego dosłownie na wyciągnięcie ręki. Internet daje możliwość natychmiastowego dostępu do informacji statystycznych, kartograficznych, demograficznych, technicznych i wielu innych dziedzin wiedzy. **Dotychczas** przeszkodą w uzyskaniu do tej wiedzy były bariery techniczne; w efekcie wiedza o tej kategorii faktów mogła zostać uzyskana przez sąd tylko w drodze udowodnienia, a jeśli mieściła się w kategorii wiadomości specjalnych – tylko w drodze opinii biegłego.*

Uzasadnienie rządowego projektu ustawy

NOWA KATEGORIA FAKTÓW NIEWYMAGAJĄCYCH DOWODÓW

Nie są faktami powszechnie znanymi informacje o fakcie zamieszczone w prasie i Internecie ani wpisy w księgach wieczystych (postanowienie SN z 17.03.2016 r., II CSK 122/15), gdyż zamieszczenie w Internecie informacji o fakcie nie oznaczało, że jest on powszechnie znany w rozumieniu art. 228 § 1 (por. wyrok SN z 10.02.2010 r., V CSK 269/09, OSNC 2010/9, poz. 127, s. 57).

Za powszechnie znane uważa się np. wydarzenia historyczne, polityczne, zjawiska przyrodnicze, procesy ekonomiczne lub zdarzenia normalnie i zwyczajnie zachodzące w określonym miejscu i czasie, znane każdemu rozsądnemu i mającemu życiowe doświadczenie mieszkańcowi miejscowości będącej siedzibą danego sądu.

Okoliczność, w której np. stan wpisów w księdze wieczystej jest jawny, a nadto dostępny za pomocą narzędzia o charakterze powszechnym, jakim jest Internet, nie czyni z tych wpisów faktów powszechnie znanych lub też znanych sądowi urzędowo (wyrok SN z 24.04.2013 r., IV CSK 596/12, OSNC-ZD 2014/B, poz. 25, s. 33).

NOWA KATEGORIA FAKTÓW NIEWYMAGAJĄCYCH DOWODÓW

Powszechność dostępu do informacji jest oczywiście kwestią względną i w pewnej mierze zależy od przedsiębiorczości indywidualnego sędziego, tym niemniej nie należy się spodziewać w praktyce problemów z ustaleniem zakresu tego pojęcia; (...).

Uzasadnienie rządowego projektu ustawy

NOWA KATEGORIA FAKTÓW NIEWYMAGAJĄCYCH DOWODÓW

Fakt, który ze względu na swój charakter może być ustalony jedynie przy wykorzystaniu wiadomości specjalnych (opinii biegłego), nie może być jednocześnie uznany za fakt notoryjny.

wyrok Sądu Najwyższego z dnia 13 grudnia 2013 r., III CSK 66/13

WYSZCZEGÓLNIENIE FAKTÓW (1)

Przepisy dotychczasowe

Art. 210

§ 2. Każda ze stron obowiązana jest do złożenia oświadczenia co do twierdzeń strony przeciwnej, dotyczących okoliczności faktycznych.

Nowy przepis

Art. 210

§ 2. Każda ze stron jest obowiązana do złożenia oświadczenia co do twierdzeń strony przeciwnej dotyczących faktów. Strona jest przy tym obowiązana wyszczególnić fakty, którym zaprzecza.

WYSZCZEGÓLNIENIE FAKTÓW (1)

Wykładnia dotychczasowa:

Postawa stron nie może ograniczać się do twierdzenia, że zaprzecza ona wszystkim faktom, z wyjątkiem tych, które wyraźnie przyznała. Fakty i dowody związane z konkretnymi okolicznościami, z którymi się pozwany nie zgadza, powinien on wskazać, jeśli ma to służyć obronie jego racji, powinien się on ustosunkować do twierdzeń strony powodowej, a tego w sprawie nie uczynił (wyroki SN: z 9.7.2009 r., III CSK 341/08; z 20.11.2014 r., V CSK 78/14).

Czy cokolwiek się zmieniło?

WYSZCZEGÓLNIENIE FAKTÓW (1)

Art. 210

§ 2. Każda ze stron jest obowiązana do złożenia oświadczenia co do twierdzeń strony przeciwnej dotyczących faktów. Strona jest przy tym obowiązana wyszczególnić fakty, którym zaprzecza.

Art. 230

Gdy strona nie wypowie się co do twierdzeń strony przeciwnej o faktach, sąd, mając na uwadze wyniki całej rozprawy, może fakty te uznać za przyznane.

WYSZCZEGÓLNIENIE FAKTÓW (1)

Wykładnia art. 230 k.p.c.

W sytuacji, gdy strona nie wypowie się co do faktów przytoczonych przez stronę przeciwną, sąd nie może tylko z tej przyczyny uznać tych faktów za przyznane, ponieważ zastosowanie art. 230 KPC jest możliwe tylko wówczas, gdy sąd weźmie pod uwagę wynik całej rozprawy. W świetle całego materiału procesowego musi być jasne, że strona nie zamierzała i nie zamierza zaprzeczyć istnieniu faktów przytoczonych przez stronę przeciwną.

Fakt niezaprzeczony może zostać uznać za przyznany, jednak tylko w wypadku spełnienia przede wszystkim warunku, by strona przeciwna wiedziała, że posłuży on na równi z wynikami dowodów do poczynienia ustaleń faktycznych. W takim zaś stanie rzeczy obowiązkiem sądu (przewodniczącego posiedzenia) jest uprzedzenie strony o konsekwencjach zaniechania wypowiedzenia się co do tego faktu (wyrok SN z 19.10.2005 r., V CK 260/05)

WYSZCZEGÓLNIENIE FAKTÓW (1)

Nowelizacja art. 210 § 2 przez wprowadzenie obowiązku określenia i wyszczególnienia faktów, którym strona przeczy, ma zmienić praktykę polegającą na zbiorczym zaprzeczaniu wszystkim twierdzeniom za wyjątkiem wyraźnie przyznanych.

Pojawia się wątpliwość, czy niezłożenie oświadczeń co do twierdzeń strony przeciwnej pociąga za sobą możliwość przyjęcia przez sąd, że fakty objęte tymi twierdzeniami zostały przez stronę przyznane?

Pozytywnie na to pytanie odpowiada G. Karaś (w: Gołaczyński/Szostek, 2019).

W świetle dotychczasowej wykładni art. 230 k.p.c. budzi to jednak wątpliwości.

WYSZCZEGÓLNIENIE FAKTÓW (2)

Przepisy dotychczasowe

~~Art. 258~~

~~Strona powołująca się na dowód ze świadków obowiązana jest dokładnie oznaczyć fakty, które mają być zeznaniami poszczególnych świadków stwierdzone, i wskazać świadków, tak by wezwanie ich do sądu było możliwe.~~

Przepisy nowe

Art. 235¹

We wniosku o przeprowadzenie dowodu strona jest obowiązana oznaczyć dowód w sposób umożliwiający przeprowadzenie go oraz **wyszczególnić fakty, które mają zostać wykazane tym dowodem**

WYSZCZEGÓLNIENIE FAKTÓW (2)

Uściślenie wymagań wniosku dowodowego.

W dotychczasowym stanie prawnym adekwatne kwestie normował art. 258 k.p.c., który odnosił się wyłącznie do dowodu z zeznań świadków. Z uwagi na ustanowienie jednolitych wymagań wobec wszelkiego rodzaju wniosków dowodowych, przepis art. 258 został uchylony.

Przepis znajduje zastosowanie do wniosków dowodowych składanych zarówno w treści pism procesowych, jak i w formie ustnej.

Oznaczenie dowodu w sposób umożliwiający jego przeprowadzenie będzie musiało realizować wymogi zarówno natury faktycznej, jak i prawnej (np. wskazanie adresu świadka czy miejsca, które ma zostać poddane oględzinom; rozważania w zakresie ograniczeń dowodowych).

WYSZCZEGÓLNIENIE FAKTÓW (2)

Niespełnienie wymagań wniosku dowodowego:

Art. 235² KPC

Sąd może w szczególności pominąć dowód:

ó) gdy wniosek strony nie odpowiada wymogom art. 235¹, a strona mimo wezwania nie usunęła tego braku.

- Termin do uzupełnienia braku jest terminem sądowym.

Ponowne zgłoszenie wniosku dowodowego:

Zasadniczo po nowelizacji strona może zgłaszać wnioski dowodowe do chwili zamknięcia rozprawy, chyba że wniosek zgłaszany jest po zamknięciu planu rozprawy (205¹² § 1 KPC) lub pod rygorem pominięcia (wynikającym z decyzji przewodniczącego - art. 205³ § 2 albo obowiązującym w postępowaniu gospodarczym - art. 458⁵ KPC). W efekcie nieuzupełnienie wniosku w terminu oznacza, że wniosek podlega pominięciu, ale – o ile nie istnieje rygor – wniosek można złożyć ponownie.

WYSZCZEGÓLNIENIE FAKTÓW (2)

Znaczenie art. 235¹ KPC jest przede wszystkim porządkujące.

W literaturze przedstawiono jednak stanowisko, zgodnie z którym niedopuszczalna jest praktyka powoływania dowodów polegająca na tym, że strona w piśmie procesowym wskazywała określone fakty, a następnie (pod wyodrębnionym fragmentem swoich przytoczeń) przywoływała określony środek dowodowy (lub grupę dowodów) (K. Górski w: Szanciło, 2019). W myśl tego stanowiska wniosek dowodowy powinien wskazywać dowód, którego przeprowadzenia strona się domaga, a następnie określać dowodzone przez stronę fakty.

Praktyczne znaczenie art. 235¹ KPC należy jednak w większym stopniu łączyć z regulacją art. 236 KPC.

WYSZCZEGÓLNIENIE FAKTÓW (3)

Przepisy dotychczasowe

Art. 236

W postanowieniu o przeprowadzeniu dowodu sąd oznaczy fakty podlegające stwierdzeniu, środek dowodowy i - stosownie do okoliczności - sędziego lub sąd, który ma dowód przeprowadzić, a ponadto, jeżeli to jest możliwe, termin i miejsce przeprowadzenia dowodu. Wyznaczając sędziego, sąd może pozostawić mu oznaczenie terminu przeprowadzenia dowodu.

Przepisy nowe

Art. 236

§ 1. W postanowieniu o dopuszczeniu dowodu sąd oznaczy środek dowodowy i fakty, które mają nim zostać wykazane, a w miarę potrzeby i możliwości – także termin i miejsce przeprowadzenia dowodu.

§ 2. Jeżeli o wydanie postanowienia w przedmiocie dopuszczenia dowodu wniosła strona, w postanowieniu wystarczy powołać się na treść jej wniosku.

§ 3 (...)

WYSZCZEGÓLNIENIE FAKTÓW (3)

Novum stanowi możliwość odwołania się dla oznaczenia tezy dowodowej do treści wniosku strony składanego pisemnie lub ustnie, o ile został udokumentowany w protokole posiedzenia przygotowawczego lub rozprawy.

Uproszczona redakcja wchodzi w grę w razie uwzględnienia wniosku dowodowego w całości.

W wypadku częściowego uwzględnienia, konieczne jest wydanie postanowienia o pominięciu ze wskazaniem podstawy prawnej (art. 235² KPC) oraz oznaczenie w postanowieniu dowodowym środka dowodowego i faktów podlegających udowodnieniu.

Do rozważenia pozostaje możliwość odwołania się do wniosku strony w części uwzględnionej (np. przez odesłanie do punktów lub zdań).

WYSZCZEGÓLNIENIE FAKTÓW (3)

Na tle art. 236 KPC powstaje pytanie o rodzaj posiedzenia, na którym zapada postanowienie dowodowe.

Zgodnie z art. 148 § 3 KPC sąd może wydać postanowienie na posiedzeniu niejawnym. Celem zmiany było umożliwienia orzekania na posiedzeniu niejawnym w kwestiach wymagających rozstrzygnięcia postanowieniem. Doszło więc do odwrócenia dotychczasowych reguł, w których orzekanie na posiedzeniu niejawnym było wyjątkiem.

Kontrowersje może wywoływać rozstrzygnięcie wniosków dowodowych na posiedzeniu niejawnym ze względu na pozbawienie stron bezpośredniego udziału w czynnościach dowodowych. **Trzeba jednak zauważyć, że uchylono art. 279 KPC oraz zmieniono 240 § 1 KPC, co wskazuje na ogólną dopuszczalność wydania i zmiany postanowienia dowodowego na posiedzeniu niejawnym.**

SYSTEMATYZACJA PODSTAW POMINIĘCIA DOWODU

- W dotychczasowym stanie prawnym okoliczności, które sąd powinien rozważyć wydając postanowienie dowodowe, były formułowane na podstawie różnych przepisów KPC.
 - czy fakt, na jaki dowód ma zostać przeprowadzony, jest istotny dla rozstrzygnięcia sprawy (art. 227)
 - czy jest to fakt sporny
 - czy wymaga on udowodnienia (art. 228–231 i 234)
 - czy nie został już dostatecznie wyjaśniony (zgodnie z twierdzeniem wnioskodawcy) (uchylony art. 217 § 3)
 - czy przeprowadzenie dowodu nie jest niedopuszczalne (np. art. 246 lub 247)
 - czy dowód nie został on powołany jedynie dla zwłoki (dawny art. 217 § 3)
- Nowelizacja z 4.07.2019 r. wprowadza do kodeksu postępowania cywilnego otwarty katalog podstaw pominięcia dowodu.
- Przyjęto, że negatywną formą ustosunkowania się do wniosku dowodowego jest jego pominięcie oraz, że takie rozstrzygnięcie wymaga wydania postanowienia.

SYSTEMATYZACJA PODSTAW POMINIĘCIA DOWODU

Nowy art. 235²

§ 1. Sąd może w szczególności pominąć dowód:

- 1) którego przeprowadzenie wyłącza przepis Kodeksu;
- 2) mający wykazać fakt bezsporny, nieistotny dla rozstrzygnięcia sprawy lub udowodniony zgodnie z twierdzeniem wnioskodawcy;
- 3) nieprzydatny do wykazania danego faktu;
- 4) niemożliwy do przeprowadzenia;
- 5) zmierzający jedynie do przedłużenia postępowania;
- 6) gdy wniosek strony nie odpowiada wymogom art. 235¹, a strona mimo wezwania nie usunęła tego braku.

§ 2. Pomijając dowód, sąd wydaje postanowienie, w którym wskazuje jego podstawę prawną

PODSTAWY POMINIĘCIA DOWODU

„Dowód, którego przeprowadzenie wyłącza przepis Kodeksu”

- Ograniczenia dowodowe (art. 246 KPC, 247 KPC; art. 1113¹ KPC)

Chociaż brzmienie przepisu jest ograniczone do dowodów, których przeprowadzenie wyłącza przepis KPC, to istnieją również pozakodeksowe ograniczenia dowodowe (np. tajemnica zawodowa). Podstawę prawną pominięcia dowodu będzie stanowił wówczas właściwy przepis.

PODSTAWY POMINIĘCIA DOWODU

„Dowód mający wykazać fakt bezsporny, nieistotny dla rozstrzygnięcia sprawy lub udowodniony zgodnie z twierdzeniem wnioskodawcy”

- Przesłanka obejmuje kwestie wywodzone dotychczas z art. 227 KPC (fakty istotne dla rozstrzygnięcia); notoryjność powszechną lub urzędową albo przyznanie faktu; z 217 § 2 (okoliczność sporna dostatecznie wyjaśnione).
- Co do faktów bezspornych pojawia się problem stosowania art. 230 KPC, który nakazuje wziąć pod uwagę wynik całej rozprawy.
- Co do faktów udowodnionych zgodnie z twierdzeniem wnioskodawcy wydanie postanowienia ujawnia ocenę sądu co do zgromadzonego dotychczas materiału procesowego.
 - Na tle art. 217 § 2 KPC w orzecznictwie SN utrwalony był jednak pogląd, że nie podlegają pominięciu dowody, które są adekwatne do wykazania, że stan faktyczny przedstawia się odmiennie, aniżeli wynika to z rezultatów dotychczasowego postępowania dowodowego (inaczej na tle dowodu z opinii biegłego).

PODSTAWY POMINIĘCIA DOWODU

Nieprzydatność dowodu

Prezentowane jest stanowisko, zgodnie z którym pojęcie dotyczy cech źródła dowodowego, np. dowód z zeznań świadka nie może służyć udowodnieniu okoliczności wymagających wiadomości specjalnych w rozumieniu art. 278 KPC. Chodzi więc o dopuszczalność udowodnienia tezy dowodowej określonym środkiem dowodowym, a nie przewidywany wynik dowodu, a więc np. nieprzydatność dokonania oględzin, gdy wiadomo, że zaszły zmiany, które sprawiają, że miejsce wygląda odmiennie niż w dacie zdarzenia. Innymi słowy „nie sposób za pomocą tegoż dowodu udowodnić to, czego oczekuje wnioskodawca”.

PODSTAWY POMINIĘCIA DOWODU

„Dowód niemożliwy do przeprowadzenia”

W ujęciu KPK chodzi o sytuację, w której „dowodu nie da się przeprowadzić”.

Sytuacje „podręcznikowe” : śmierć świadka, zniszczenia dokumentu, zbyt małej ilości materiału badawczego do przeprowadzenia ekspertyzy.

Proponowany kierunek wykładni (zbieżny ze stanowiskiem SN na tle KPK): także sytuacja, w której dany dowód „w przewidywanym naturalnie terminie nie będzie mógł być przeprowadzony”. Analogicznie jak na tle art. 242 KPC tylko, że ocena *ex ante*.

PODSTAWY POMINIĘCIA DOWODU

Dowód zmierzający jedynie do przedłużenia postępowania

Za powoływane jedynie dla zwłoki w dotychczasowym stanie prawnym uznawano bowiem twierdzenia i dowody w przypadku, gdy nie dotyczyły okoliczności istotnej dla rozstrzygnięcia sprawy (wyrok SN z 13.02.1997 r., I PKN 71/96, LEX nr 29981) lub odnosiły się do okoliczności między stronami niespornej, a także gdy okoliczności sporne zostały między stronami uzgodnione (wyrok SN z 26.09.1966 r., II CR 314/66, LEX nr 471). Podobnie za powoływany jedynie dla zwłoki uznawano wnioski o przeprowadzenie dowodu nieprzydatnego do ustalenia twierdzonych okoliczności (wyrok SN z 7.03.2001 r., I PKN 285/00, LEX nr 48495).

PODSTAWY POMINIĘCIA DOWODU

Dowód zmierzający jedynie do przedłużenia postępowania

Unormowana w art. 235² § 1 pkt 5 k.p.c. podstawa dotycząca powołania dowodu, który zmierza jedynie do przedłużenia postępowania, została wyrażona odmiennie od dotychczasowej przesłanki z art. 217 § 2 k.p.c. dotyczącej dowodu powołanego wyłącznie dla zwłoki.

Do tej pory przyjmowano, że taka sytuacja występuje, gdy nie ma wątpliwości, że zgłaszane wnioski nie mogą doprowadzić do wyjaśnienia okoliczności spornych i istotnych dla rozstrzygnięcia.

W KPK przepis stanowi o wniosku, który w sposób „oczywisty zmierza do przedłużenia postępowania”.

Na gruncie KPC chodzi o wniosek, który zmierza „jedynie do przedłużenia postępowania”.

- okoliczności sprawy muszą niedwuznacznie wskazywać, że zaofiarowany dowód nie może dać pozytywnych wyników, a jedynym motywem jego zgłoszenia jest dążenie do przewleczenia sprawy

Fakt, że dowód został powołany na krótko przed ostatnim posiedzeniem wyznaczonym na rozprawę, nie uzasadnia *per se* uznania go za powołany jedynie dla zwłoki. Należy rozważyć, czy istniała możliwość zgłoszenia tego wniosku na wcześniejszym etapie postępowania w świetle okoliczności faktycznych i twierdzeń stron.

PODSTAWY POMINIĘCIA DOWODU

Okoliczności wymienione art. 235² § 1 k.p.c. nie stanowią wszystkich podstaw pominięcia dowodu uregulowanych w kodeksie postępowania cywilnego.

- Zgodnie z art. 205¹² § 1 k.p.c., pominięciu podlegają także dowody zgłoszone po zatwierdzeniu planu rozprawy, chyba że strona uprawdopodobni, że ich powołanie nie było możliwe albo potrzeba ich powołania wynikła później.
- Podstawę pominięcia spóźnionych dowodów, w wypadku zarządzenia wymiany przez strony pism przygotowawczych, stanowi art. 205³ § 2 k.p.c.
- Do pominięcia dowodu może także dojść w razie nieuiszczenia zaliczki, jeżeli przeprowadzenie dowodu wiąże się z wydatkami (art. 130⁴ § 5 k.p.c.).

STOSOWANIE ART. 235²

Przepis art. 235² § 2 KPC stanowi, że sąd, pomijając dowód, wydaje postanowienia, w którym określa podstawę prawną pominięcia.

Obowiązek ten nie jest ograniczony do wskazania jedynie jednej z podstaw wymienionych w art. 235² § 2 k.p.c., ponieważ systematyzacja podstaw pominięcia nastąpiła tylko częściowo. W razie pominięcia dowodu w oparciu o inną podstawę kodeksową lub pozakodeksową, postanowienie o pominięciu dowodu powinno zawierać wskazanie także takiej podstawy.

STOSOWANIE ART. 235²

Przepis art. 235² § 2 KPC stanowi, że sąd, pomijając dowód, wydaje postanowienia, w którym określa podstawę prawną pominięcia.

Ujawnienie podstawy pominięcia powinno pozwolić stronom na podjęcie polemiki z wydanym postanowieniem dowodowym przez zwrócenie uwagi sądu na ewentualne uchybienia lub poszukiwanie innego sposobu udowodnienia powołanego faktu

Zmiana w art. 162

§ 1. Strona powinna zwrócić uwagę sądu na uchybienie przepisom postępowania, wnosząc o wpisanie zastrzeżenia do protokołu. **Zastrzeżenie można zgłosić najpóźniej na kolejnym posiedzeniu.**

§ 2. **Stronie zastępowanej przez adwokata, radcę prawnego, rzecznika patentowego lub Prokuratorię Generalną Rzeczypospolitej Polskiej, która zastrzeżenia nie zgłosiła, nie przysługuje prawo powoływania się na to uchybienie w dalszym toku postępowania.** Skutku tego nie niweczy wypowiedzenie lub cofnięcie pełnomocnictwa.

§ 3. Przepisu § 2 nie stosuje się, gdy chodzi o przepisy postępowania, których naruszenie sąd powinien wziąć pod rozwagę z urzędu lub gdy strona uprawdopodobni, iż nie zgłosiła zastrzeżeń bez swojej winy.

PRZEPROWADZENIE DOWODU Z DOKUMENTU

Nowy przepis art. 243² KPC

Dokumenty znajdujące się w aktach sprawy lub do nich dołączone stanowią dowody bez wydawania odrębnego postanowienia. Pomijając dowód z takiego dokumentu, sąd wydaje postanowienie.

PRZEPROWADZENIE DOWODU Z DOKUMENTU

Specyfika dowodu z dokumentu (dokument sam z siebie określa zakres informacji, którą niesie - czyli fakt, który ma wykazać, a przeprowadzenie dowodu z dokumentu polega po prostu na jego przeczytaniu) czyni zbędnym wydawanie postanowienia o dopuszczeniu dowodu tego rodzaju. Należy więc w przepisie szczególnym przewidzieć, że dokument zawarty w aktach sprawy staje się dowodem bez potrzeby dopuszczania go odrębnym postanowieniem, natomiast wydania postanowienia dowodowego wymaga jego wyłączenie z materiału dowodowego.

W automatyzm tej regulacji z góry wpisane jest dopuszczenie pewnej części dowodów z dokumentów, które nie powinny stać się dowodami, ponieważ np. nie mają wartości dowodowej. Skoro jednak, jak wskazano wyżej, można się o tym przekonać dopiero poprzez przeczytanie takiego dokumentu, to nie należy obarczać sędziego tym czasochłonnym obowiązkiem dwukrotnie (...).

W takich przypadkach dowody takie zostaną więc dopuszczone (automatycznie) i przeprowadzone (przez ich jednokrotne przeczytanie), a tylko nie będą mieć wpływu na rozstrzygnięcie (co sąd stwierdzi, podając ustne powody rozstrzygnięcia lub ewentualnie w uzasadnieniu).

Uzasadnienie rządowego projektu ustawy

PRZEPROWADZENIE DOWODU Z DOKUMENTU

Przepis art. 243² KPC nie określa etapu, na którym sąd wydaje postanowienie.

Z uzasadnienia projektu nowelizacji wynika, że o pominięciu dowodów z dokumentów strony dowiedzą się dopiero w ustnych motywach rozstrzygnięcia lub uzasadnieniu orzeczenia.

Stanowisko to nasuwa jednak wątpliwości, ponieważ prowadzi do:

- orzekania na podstawie dokumentów, które nie zostały ujawnione na rozprawie;
- ograniczenie możliwości zajęcia przez strony stanowiska co do konieczności przeprowadzonych dowodów;
- roztrząsania wyników postępowania, gdy strony nie wiedzą jeszcze, które dokumenty zostaną przez sąd pominięte.

ZŁOŻENIE ZEZNAŃ NA PIŚMIE

Projektowany art. 271¹

Świadek składa zeznanie na piśmie, jeżeli sąd tak postanowi. W takim przypadku świadek składa przyrzeczenie przez podpisanie tekstu przyrzeczenia. Świadek jest obowiązany złożyć tekst zeznania w sądzie w terminie wyznaczonym przez sąd. Przepisy art. 165 § 2, art. 274 § 1 i art. 276 stosuje się odpowiednio.

Wypracowanie szczegółowych zasad stosowania tej instytucji, w szczególności trybu odbierania takich zeznań i wymogów względem nich, należy pozostawić praktyce.

Uzasadnienie projektu

ZŁOŻENIE ZEZNAŃ NA PIŚMIE

W toku prac legislacyjnych rozszerzenie możliwości złożenia przez świadka zeznań na piśmie zbudziło poważne kontrowersje. Wskazywano, że:

- zniesienie wyjątkowego charakteru zeznań na piśmie stanowić będzie znaczące odstępstwo od zasady ustności oraz bezpośredniości postępowania;
- złożenie zeznań na piśmie wiązać się będzie z wyłączeniem możliwości oceny przez sąd ich wiarygodności.
- rezygnacja z wezwania świadka na rozprawę sprawi, że sąd nie będzie miał pewności co do tożsamości osoby, która złożyła zeznania.

ZŁOŻENIE ZEZNAŃ NA PIŚMIE

W dotychczasowym stanie prawnym złożenie zeznań przez świadka na piśmie stanowiło rozwiązanie wyjątkowe o ograniczonym znaczeniu praktycznym.

Możliwość ta, zgodnie z art. 271 § 2 k.p.c., była ograniczona do osób niemych lub głuchych.

Zeznania na piśmie mogły zostać ponadto złożone na podstawie art. 505²⁵ k.p.c. w związku z pisemnym charakterem postępowania ustanowionego w rozporządzeniu (WE) nr 861/2007 Parlamentu Europejskiego i Rady z 11.07.2007 r. ustanawiającym europejskie postępowanie w sprawie drobnych roszczeń (Dz. Urz. UE L Nr 199, s. 1).

Odmienne rozwiązanie funkcjonuje w postępowaniu nieprocesowym. Zgodnie z art. 515 k.p.c., sąd może zażądać od osób, które nie są uczestnikami postępowania, złożenia wyjaśnień na piśmie.

ZŁOŻENIE ZEZNAŃ NA PIŚMIE

Zgodnie z art. 271¹ k.p.c., świadek składa zeznania na piśmie, jeżeli sąd tak postanowi.

- Wybór formy pisemnej jest uprawnieniem sądu.
 - Ustawa nie określa warunków skorzystania z tego uprawnienia.
- Próba określenia warunków stosowania art. 271¹ k.p.c.
 - Uznanie złożenia zeznań na piśmie za wystarczające w okolicznościach sprawy
 - Uwzględnienie stanowiska stron (formułowanych pytań i wątpliwości co do wiarygodności świadka)
 - Podstawę odebrania zeznań na piśmie stanowi postanowienie, w którego treści powinny zostać zawarte zarówno okoliczności objęte tezą dowodowa, jak i pytania formułowane przez strony, o ile nie zostaną przez sąd uchylone.

ZŁOŻENIE ZEZNAŃ NA PIŚMIE

W postanowieniu wydanym na podstawie art. 271¹ k.p.c. należy zawrzeć, poza danymi świadka, szczegółowy opis faktów, co do których ma zostać złożone zeznanie. Opis ten powinien przybrać postać skonkretyzowanych pytań sformułowanych zarówno przez strony, jak i przez sąd. Postanowienie powinno zawierać również określenie terminu na złożenie zeznań.

Z art. 271¹ k.p.c. wynika ponadto, że do postanowienia załącza się tekst przyrzeczenia z informacją o obowiązku podpisania i odesłania do sądu wraz z pisemnymi zeznaniami.

ZŁOŻENIE ZEZNAŃ NA PIŚMIE

Ocena treści zeznań złożonych na piśmie może wskazywać na potrzebę przesłuchania świadka na rozprawie. Wprowadza regulacja nie stanowi przeszkody dla przesłuchania świadka na rozprawie po odebraniu od niego zeznań na piśmie, jak też dla dokonania konfrontacji zeznań świadków. W takim wypadku również będzie konieczne wezwania świadków na rozprawę, którzy złożyli zeznania na piśmie.

ZŁOŻENIE ZEZNAŃ NA PIŚMIE

Czy sąd jest związany wnioskiem stron o przesłuchanie na rozprawie świadka, który złożył uprzednio zeznania na piśmie?

Nowelizacja z 4.07.2019 r. takiego obowiązku jednak nie wprowadza.

Wniosek strony o przesłuchania na rozprawie świadka, który złożył zeznania na piśmie, podlega ocenie sądu.

Proponowane kryteria:

Za przesłuchaniem świadka na rozprawie przemawia przede wszystkim stwierdzenie, że złożone przez niego zeznania są niejasne lub niewystarczające, względnie, że ujawniły się okoliczności, które pozwalają kwestionować wiarygodność jego zeznań. **Niezadowolenie strony z niekorzystnych dla niej wypowiedzi świadka samo w sobie nie jest przyczyną uzasadniającą złożenie przez tego świadka zeznań na rozprawie.**

ZŁOŻENIE ZEZNAŃ NA PIŚMIE

Potencjalne zarzuty

- W sytuacji, w której strona wniosła o ustne przesłuchanie świadka, a sąd postanowił dopuścić ten dowód na piśmie, strona może argumentować, że z tego powodu nie była w stanie zadać świadkowi niezbędnych pytań, a w konsekwencji jego zeznania są niepełne, wybiórcze i przez to niewiarygodne. Ocena z perspektywy art. 233 § 1 k.p.c.
- Prawidłowość przyjęcia, że zeznania pisemne są wiarygodne, chociaż na podstawie ich treści lub formy można domniemywać, że zostały przygotowane i zredagowane z udziałem jednej ze stron.
- Wybór formy ustnej doprowadził do tego, że nie doszło do przesłuchania świadka, a mogło się to udać w formie pisemnej.

ZŁOŻENIE ZEZNAŃ NA PIŚMIE

Znaczenie nowej regulacji

- ❑ Złożenie zeznań na piśmie może posłużyć do weryfikacji, czy zeznania świadka mogą być istotne dla rozstrzygnięcia sprawy. Jeżeli ich ocena prowadzi do negatywnej oceny, to można na nich poprzestać. W przeciwnym wypadku, a więc jeżeli okaże się, że świadek ma istotne informacje dla rozstrzygnięcia sprawy, można go przesłuchać.

ODBIERANIE PRZYRZECZEŃ

ZMIANA SYSTEMATYZUJĄCA

Nowy art. 242²

§ 1. Ilekroć ustawa przewiduje odebranie przyrzeczenia od osoby stawiającej przed sądem, może je odebrać **tylko sąd lub sędzia wyznaczony**.

§ 2. Osobie, która w danej sprawie składała już przyrzeczenie, przypomina się je przy czynności z jej udziałem, chyba że będzie potrzebne ponowne odebranie przyrzeczenia.

UCHYLENIE ART. 270

PRZESŁUCHANIE ŚWIADKA W MIEJSCU POBYTU

Dotychczasowy art. 263

Przesłuchanie osób dotkniętych chorobą lub kalectwem odbywa się w miejscu, gdzie przebywają, jeżeli nie mogą go opuścić.

Nowy art. 263

Świadka, który nie może się stawić na wezwanie z powodu choroby, niepełnosprawności lub innej niedającej się usunąć przeszkody, przesłuchuje się w miejscu jego pobytu.

DOWÓD Z OPINII BIEGŁEGO

Wybrane problemy systemu biegłych sądowych:

- Nieadekwatność wynagrodzenia biegłych
- Niewystarczająca liczba biegłych
 - Deficytowe specjalności
- Brak mechanizmu weryfikacji kompetencji

Skutki:

- Spadek zaufania do opinii biegłych
- Długotrwałość postępowania

Przeгляд zmian

- wykorzystanie opinii pozasądowych
- zmiana zasad ustalania wynagrodzenia
- zmiany uzupełniająco-systematyzujące
- „świadek-ekspert” (postępowanie uproszczone)

POZASĄDOWE OPINIE BIEGLYCH

Stan sprzed reformy

Wykorzystanie w toczącym się postępowaniu opinii biegłego sporządzonej w innej sprawie jako dowodu z dokumentu prywatnego, który mógłby stać się podstawą ustaleń faktycznych, względnie stanowić impuls do weryfikacji opinii biegłego wydanej w toku postępowania.

POZASĄDOWE OPINIE BIEGLYCH

Nowy art. 278¹ KPC

Sąd może dopuścić dowód z opinii sporządzonej na zlecenie organu władzy publicznej w innym postępowaniu przewidzianym przez ustawę.

Zakres:

- Opinie sporządzone na zlecenie sądu w innej sprawie cywilnej lub karnej
- Opinie sporządzone na zlecenie innego organu władzy publicznej w postępowaniach pozasądowych (postępowanie przygotowawcze lub administracyjne)

Forma: dołączenie akt innego postępowania lub odpisu opinii

Opinia podlega ocenie według takich samych zasad, jak dowód z opinii biegłego na podstawie art. 278 k.p.c.

POZASĄDOWE OPINIE BIEGLYCH

Nowy art. 278¹ KPC

Sąd może dopuścić dowód z opinii sporządzonej na zlecenie organu władzy publicznej w innym postępowaniu przewidzianym przez ustawę.

- Przepis nie precyzuje warunków dopuszczenia tego dowodu.
 - Wydaje się, że ogólnym warunkiem skorzystania z opinii sporządzonej w innym postępowaniu jest zbieżność okoliczności faktycznych.
 - Postulat dopuszczenia także w odniesieniu do okoliczności o charakterze zobiektywizowanym (np. przeciętne rynkowe stawki czynszu najmu pojazdów) [M. Łochowski, w: Szanciło, Warszawa 2019].

POZASĄDOWE OPINIE BIEGLYCH

Nowy art. 278¹ KPC

Sąd może dopuścić dowód z opinii sporządzonej na zlecenie organu władzy publicznej w innym postępowaniu przewidzianym przez ustawę.

- Przepis nie precyzuje sposobu przeprowadzenia tego dowodu.
 - Dwie interpretacje:
 - 1) Przeprowadzenie dowodu przez zapoznanie się z dokumentem zawierającym opinie. Dowód ograniczony jest do treści opinii, a udział biegłego sporządzającego opinie nie został przewidziany.
 - 2) Brak wyłączenia art. 286 k.p.c., a także przyznanie opinii sporządzonej w innej sprawie statusu równorzędnego z dowodem z opinii biegłego, uzasadnia możliwość poddania opinii ocenie i weryfikacji, także przez żądanie wyjaśnienia opinii przez biegłego, który ją sporządził.
 - Biegły, który sporządził opinię w innym postępowaniu, ma status biegłego także w postępowaniu, w którym opinia jest wykorzystywana. Ma prawo do wynagrodzenia i zwrotu wydatków za stawiennictwo do sądu oraz uzupełnienie lub wyjaśnienie opinii, a także za sporządzenie opinii dodatkowej. Jeżeli nie jest biegłym sądowym, to składa przyrzeczenie.

ZMIANY SYSTEMATYZUJĄCE

DOWÓD Z OPINII BIEGŁEGO

DOWÓD Z OPINII BIEGŁEGO

Art. 281

§ 1. Aż do ukończenia czynności biegłego strona może żądać jego wyłączenia z przyczyn, z jakich można żądać wyłączenia sędziego. Gdy strona zgłasza wniosek o wyłączenie biegłego po rozpoczęciu przez niego czynności, obowiązana jest uprawdopodobnić, że przyczyna wyłączenia powstała później lub że przedtem nie była jej znana.

§ 2. O wyłączeniu biegłego rozstrzyga sąd prowadzący sprawę po wysłuchaniu stron i biegłego. Od wysłuchania stron lub biegłego można odstąpić, gdyby miało to doprowadzić do nadmiernej zwłoki w postępowaniu.

- Zmiana polega na wprowadzeniu obowiązku wysłuchania nie tylko stron, ale i biegłego. Za wystarczające należy uznać odebranie wyjaśnień na piśmie.
- Istnieje możliwość odstąpienia od wysłuchania stron lub biegłego, gdyby miało to doprowadzić do nadmiernej zwłoki w postępowaniu.

DOWÓD Z OPINII BIEGŁEGO

ZMIANA PORZĄDKUJĄCA W ART. 282 K.P.C. I UCHYLENIE ART. 283

§ 1. Biegły składa przed rozpoczęciem czynności przyrzeczenie w następującym brzmieniu: „Świadomy znaczenia mych słów i odpowiedzialności przed prawem przyrzekam uroczyście, że powierzone mi obowiązki biegłego wykonam z całą sumiennością i bezstronnością”.

§ 1¹. Biegły, któremu zlecono sporządzenie opinii na piśmie, może złożyć przyrzeczenie przez podpisanie tekstu przyrzeczenia, który załącza do opinii.

§ 1². Od biegłego wpisanego na listę biegłych sądowych nie odbiera się przyrzeczenia. Biegły taki powołuje się na przyrzeczenie złożone przy ustanowieniu go w tym charakterze.

§ 2. Poza tym do przyrzeczenia biegłych stosuje się odpowiednio przepisy dotyczące przyrzeczenia świadków.

Nadal istnieje możliwość odstąpienia od składania przez biegłego przyrzeczenia (za zgodą stron) na podstawie art. 267 w zw. z art. 282 § 2.

DOWÓD Z OPINII BIEGŁEGO

ZMIANA REDAKCYJNA W ART. 284

Sąd może zarządzić **przedstawienie** biegłemu **w niezbędnym zakresie** akt sprawy lub przedmiotu oględzin oraz zarządzić, by **był obecny** lub **brał udział** w przeprowadzeniu dowodu.

DOTYCHCZASOWE BRZMIENIE PRZEPISU

Sąd może zarządzić **okazanie** biegłemu akt sprawy i przedmiotu oględzin oraz zarządzić, aby **brał udział** w postępowaniu dowodowym.

„Akta i dowody biegłemu się udostępnia, a nie tylko okazuje (co legalizuje praktykę wysyłania akt biegłemu)”

Uzasadnienie projektu

DOWÓD Z OPINII BIEGŁEGO

DOTYCHCZASOWY ART. 286

Sąd może zażądać ustnego wyjaśnienia opinii złożonej na piśmie, może też w razie potrzeby zażądać dodatkowej opinii od tych samych lub innych biegłych.

NOWY ART. 286

Sąd może zażądać ustnego lub **pisemnego uzupełnienia opinii lub jej wyjaśnienia**, a także dodatkowej opinii od tych samych lub innych biegłych.

ZMIANA W ART. 286

- Usankcjonowanie istniejącej już praktyki w zakresie żądania od biegłego wyjaśnień lub uzupełnienia opinii na piśmie.
- Usankcjonowanie istniejącej już praktyki w zakresie uzupełnienia opinii (sporządzenie opinii uzupełniającej), jeżeli biegły pominął część tezy dowodowej).

DOWÓD Z OPINII INSTYTUTU

DOTYCHCZASOWY Art. 290

§ 1. Sąd może zażądać opinii odpowiedniego instytutu naukowego lub naukowo-badawczego. Sąd może zażądać od instytutu dodatkowych wyjaśnień bądź pisemnych, bądź ustnych przez wyznaczoną do tego osobę, może też zarządzić złożenie dodatkowej opinii przez ten sam lub inny instytut.

§ 2. W opinii instytutu należy wskazać osoby, które przeprowadziły badanie i wydały opinię.

NOWY ART. 290

§ 1. Sąd może zażądać opinii odpowiedniego instytutu naukowego lub naukowo-badawczego. Sąd może zażądać od instytutu dodatkowych wyjaśnień bądź pisemnych, bądź ustnych przez wyznaczoną do tego osobę, może też zarządzić złożenie dodatkowej opinii przez ten sam lub inny instytut.

§ 2. W opinii instytutu należy wskazać osoby, które przeprowadziły badanie i wydały opinię.

§ 3. Sąd może zażądać ustnego lub pisemnego uzupełnienia opinii lub jej wyjaśnienia, a także dodatkowej opinii od tego samego lub innego instytutu naukowego lub naukowo-badawczego.

§ 4. Jeżeli opinia została sporządzona przez instytut naukowy lub naukowo-badawczy, ustne jej uzupełnienie lub wyjaśnienie albo dodatkową opinię składa osoba wyznaczona do tego przez ten instytut. Sąd może jednak zarządzić stawienie się na rozprawie i złożenie ustnego uzupełnienia lub wyjaśnienia opinii albo dodatkowej opinii także przez osoby, które sporządziły opinię w imieniu tego instytutu.

§ 5. Strona może żądać wyłączenia osoby wyznaczonej do sporządzenia opinii przez instytut naukowy lub naukowo-badawczy. Przepis art. 281 stosuje się odpowiednio.

DOWÓD Z OPINII BIEGŁEGO - PODSUMOWANIE

ZMIANY PORZĄDKUJĄCO-UZUPEŁNIAJĄCE

W art. 281 § 2 k.p.c. uzupełniono regulację wyłączenia biegłego. Przepis w nowym brzmieniu stanowi, że o wyłączeniu biegłego rozstrzyga sąd prowadzący sprawę po wysłuchaniu stron i biegłego; od wysłuchania można jednak odstąpić, gdyby miało to doprowadzić do nadmiernej zwłoki w postępowaniu.

Zmianie o charakterze porządkującej uległ również art. 282 k.p.c., który stanowi obecnie całościową regulację składania przez biegłego przyrzeczenia. W § 1¹ tego przepisu uregulowano ponadto, dostrzeganą również dotychczas, możliwość złożenia przez biegłego, któremu zlecono pisemne sporządzenie opinii, przyrzeczenia przez podpisanie tekstu przyrzeczenia.

Charakter wyłącznie redakcyjny ma natomiast zmiana w art. 284 k.p.c.

Z kolei zmiana w art. 286 k.p.c. sprowadza się do usankcjonowania istniejącej już praktyki w zakresie żądania od biegłego wyjaśnień lub uzupełnienia opinii.

Zmiana w art. 290 k.p.c. polega na rozwinięciu dotychczasowej regulacji sporządzenia, wyjaśniania i uzupełnienia dowodu z opinii instytutu.

WYNAGRODZENIE BIEGŁEGO

WYNAGRODZENIE BIEGŁEGO

DOTYCHCZASOWY Art. 288

Biegły ma prawo żądać wynagrodzenia za stawiennictwo do sądu i wykonaną pracę. Przewodniczący może przyznać biegłemu zaliczkę na poczet wydatków.

NOWY ART. 288

§ 1. Biegły ma prawo żądać wynagrodzenia za stawiennictwo w sądzie i wykonaną pracę oraz zwrotu wydatków.

§ 2. Przewodniczący może przyznać biegłemu zaliczkę na poczet wydatków.

§ 3. Jeżeli opinia jest niepełna lub niejasna, o przyznaniu wynagrodzenia i zwrotu wydatków rozstrzyga się po jej uzupełnieniu lub wyjaśnieniu.

WYNAGRODZENIE BIEGŁEGO

W art. 89a-89b u.k.s.c. wprowadzono regulację, zgodnie z którą istnieje możliwość odstąpienia od obliczenia wynagrodzenia biegłego na podstawie stawek wynagrodzenia za godzinę pracy albo według taryfy zryczałtowanej.

Metody ustalania wynagrodzenia:

- według przewidzianych stawek zgodnie z rozporządzeniem Ministra Sprawiedliwości z dnia 24 kwietnia 2013 r. w sprawie określenia stawek wynagrodzenia biegłych, taryf zryczałtowanych oraz sposobu dokumentowania wydatków niezbędnych dla wydania opinii w postępowaniu cywilnym
- na zarządzenie sędziego w stawce z góry określonej
- na żądanie biegłego w stawce z góry określonej za zgodą stron postępowania (zmiana w porównaniu do pierwotnego projektu, który uznawał za wystarczającą zgodę jednej ze stron)

WYNAGRODZENIE BIEGŁEGO

Podstawowa metoda ustalenia wynagrodzenia

Art. 89

1. Biegłemu powołanemu przez sąd przysługuje wynagrodzenie za wykonaną pracę oraz zwrot poniesionych przez niego wydatków niezbędnych dla wydania opinii.
2. Wysokość wynagrodzenia biegłego za wykonaną pracę ustala się, uwzględniając wymagane kwalifikacje, potrzebny do wydania opinii czas i nakład pracy, a wysokość wydatków, o których mowa w ust. 1 - na podstawie złożonego rachunku.
3. Wynagrodzenie biegłych oblicza się według stawki wynagrodzenia za godzinę pracy albo według taryfy zryczałtowanej określonej dla poszczególnych kategorii biegłych ze względu na dziedzinę, w której są oni specjalistami. Podstawę obliczenia stawki wynagrodzenia za godzinę pracy i taryfy zryczałtowanej stanowi ułamek kwoty bazowej dla osób zajmujących kierownicze stanowiska państwowe, której wysokość określa ustawa budżetowa.
- ~~4a. Jeżeli opinia jest fałszywa, wynagrodzenie oraz zwrot jakichkolwiek kosztów poniesionych przez biegłego związanych z jej sporządzeniem lub złożeniem nie przysługują.~~
- ~~4b. Jeżeli opinia jest nierzetelna lub została sporządzona lub złożona ze znacznym nieusprawiedliwionym opóźnieniem, wynagrodzenie ulega odpowiedniemu obniżeniu, można również odstąpić od przyznania wynagrodzenia lub zwrotu jakichkolwiek kosztów poniesionych przez biegłego związanych z jej sporządzeniem lub złożeniem.~~
5. Minister Sprawiedliwości określi, w drodze rozporządzenia stawki wynagrodzenia biegłych za wykonaną pracę oraz taryfy zryczałtowane, o których mowa w ust. 3, mając na uwadze...

WYNAGRODZENIE BIEGŁEGO

Ustalenie wynagrodzenia w stawce z góry określonej lub za zgodą stron według żądania biegłego

Art. 89a

1. Jeżeli można oszacować przewidywany nakład pracy biegłego przy sporządzeniu opinii i przewidywaną wysokość wydatków przewodniczący zlecając biegłemu sporządzenie opinii może oznaczyć wysokość wynagrodzenia lub zwrotu wydatków.
2. W terminie tygodnia od dnia otrzymania zlecenia sporządzenia opinii biegły może zażądać wynagrodzenia lub zwrotu wydatków w innej wysokości. Jeżeli strony zgodzą się na żądanie biegłego i zostanie uiszczona odpowiednia zaliczka, przewodniczący zleci biegłemu sporządzenie opinii za wynagrodzeniem lub ze zwrotem wydatków żądanymi przez biegłego, a jeżeli nie - za wynagrodzeniem lub ze zwrotem wydatków ustalonymi zgodnie z art. 89.
3. Przyznając biegłemu wynagrodzenie lub zwrot wydatków sąd jest związany wysokością, na którą strony wyraziły zgodę na podstawie ust. 2.

WYNAGRODZENIE BIEGŁEGO

Art. 89b

1. Jeżeli okoliczności sprawy uzasadniają przewidywanie, że w przypadku ustalenia wynagrodzenia lub zwrotu wydatków biegłego zgodnie z art. 89 wystąpią trudności ze sprawnym przeprowadzeniem dowodu z opinii biegłego, a nie ma podstaw do oznaczenia wysokości wynagrodzenia lub zwrotu wydatków biegłego zgodnie z art. 89a, stosuje się przepisy ust. 2-4.
2. Zlecając biegłemu sporządzenie opinii przewodniczący może określić biegłemu termin do zgłoszenia żądania ustalenia wynagrodzenia lub zwrotu wydatków w określonej kwocie. Jeżeli strony zgodzą się na żądanie biegłego i zostanie uiszczona odpowiednia zaliczka, przewodniczący zleci biegłemu sporządzenie opinii za wynagrodzeniem lub ze zwrotem wydatków żądanymi przez biegłego, a jeżeli nie - za wynagrodzeniem lub ze zwrotem wydatków ustalonymi zgodnie z art. 89.
3. Termin, o którym mowa w ust. 2, przewodniczący ustala stosownie do obszerności materiału sprawy i stopnia jej złożoności. Termin ten nie może być krótszy niż tydzień ani dłuższy niż miesiąc od dnia otrzymania zlecenia.
4. Przyznając biegłemu wynagrodzenie lub zwrot wydatków sąd jest związany wysokością, na którą strony wyraziły zgodę na podstawie ust. 2.

WYNAGRODZENIE BIEGŁEGO

CZĘŚCIOWO UCHYLONY ART. 89

4a. Jeżeli opinia jest fałszywa, wynagrodzenie oraz zwrot jakichkolwiek kosztów poniesionych przez biegłego związanych z jej sporządzeniem lub złożeniem nie przysługują.

4b. Jeżeli opinia jest nierzetelna lub została sporządzona lub złożona ze znacznym nieusprawiedliwionym opóźnieniem, wynagrodzenie ulega odpowiedniemu obniżeniu; można również odstąpić od przyznania wynagrodzenia lub zwrotu jakichkolwiek kosztów poniesionych przez biegłego związanych z jej sporządzeniem lub złożeniem.

NOWY Art. 89c

1. Jeżeli opinia jest nierzetelna lub została sporządzona lub złożona ze znacznym nieusprawiedliwionym opóźnieniem, wynagrodzenie lub zwrot wydatków ulega odpowiedniemu obniżeniu; w szczególnie rażących przypadkach sąd może odmówić przyznania wynagrodzenia lub zwrotu wydatków.

2. Jeżeli opinia jest fałszywa, wynagrodzenie ani zwrot wydatków nie przysługują.

ROZWIĄZANIA SZCZEGÓLNE

POSTĘPOWANIE UPROSZCZONE

Dotychczasowy art. 505⁶

§ 1.(*uchylony*)

§ 2. Przepisów art. 278-291 nie stosuje się.

§ 3. Jeżeli sąd uzna, że ścisłe udowodnienie wysokości żądania jest niemożliwe lub nader utrudnione, może w wyroku zasądzić odpowiednią sumę według swej oceny, opartej na rozważeniu wszystkich okoliczności sprawy.

Nowy art. 505⁷

§ 1. Ilekroć ustalenie zasadności lub wysokości świadczenia powinno nastąpić przy zastosowaniu wiadomości specjalnych, od uznania sądu zależy powzięcie samodzielnej oceny opartej na rozważeniu wszystkich okoliczności sprawy albo zasięgnięcie opinii biegłego.

§ 2. Opinii biegłego nie zasięga się, jeżeli jej przewidywany koszt miałby przekroczyć wartość przedmiotu sporu, chyba że uzasadniają to wyjątkowe okoliczności.

§ 3. Złożenie zeznań przez świadka nie stoi na przeszkodzie zasięgnięciu jego opinii jako biegłego, także co do faktów, o których zeznał jako świadek, nawet jeżeli uprzednio sporządził opinię na zlecenie podmiotu innego niż sąd.

„ŚWIADEK-EKSPERT”

Nowy art. 505⁷

§ 1. Ilekroć ustalenie zasadności lub wysokości świadczenia powinno nastąpić przy zastosowaniu wiadomości specjalnych, od uznania sądu zależy powzięcie samodzielnej oceny opartej na rozważeniu wszystkich okoliczności sprawy albo zasięgnięcie opinii biegłego.

§ 2. Opinii biegłego nie zasięga się, jeżeli jej przewidywany koszt miałby przekroczyć wartość przedmiotu sporu, chyba że uzasadniają to wyjątkowe okoliczności.

§ 3. Złożenie zeznań przez świadka nie stoi na przeszkodzie zasięgnięciu jego opinii jako biegłego, także co do faktów, o których zeznał jako świadek, nawet jeżeli uprzednio sporządził opinię na zlecenie podmiotu innego niż sąd.

„ŚWIADEK-EKSPERT”

- ❑ Zniesienie zróżnicowania między dowodem z opinii biegłego a dowodem z zeznań świadka
- ❑ „Świadek-ekspert” to osobę, która ma wiadomości specjalne co do faktów, o których zeznaje, i może wówczas przedstawić opinię zawierającą ocenę tych faktów.
- ❑ Cel: wprowadzenie do postępowania, w formie inne niż dowód z dokumentu prywatnego lub oświadczeń stron, opinii ekspertów, którzy na zlecenie strony opracowali ekspertyzę na potrzebę postępowania.

„ŚWIADEK-EKSPERT”

Do czasu ukształtowania się w orzecznictwie kryteriów dopuszczalności i oceny takiego dowodu należy ograniczyć jego stosowanie do postępowania uproszczonego, a w tym samym – do spraw o niższej wartości przedmiotu sporu, w których skutki ewentualnych błędów przy stosowaniu nowej instytucji nie będą zbyt dotkliwe.

Uzasadnienie projektu

POSTĘPOWANIE GOSPODARCZE - UMOWA DOWODOWA

Art. 458⁹

§ 1. Strony mogą się umówić o wyłączenie określonych dowodów w postępowaniu w sprawie z określonego stosunku prawnego powstałego na podstawie umowy (umowa dowodowa).

§ 2. Umowę dowodową zawiera się na piśmie pod rygorem nieważności albo ustnie przed sądem. W przypadku wątpliwości uważa się, że umowa późniejsza utrzymuje w mocy te postanowienia umowy wcześniejszej, które da się z nią pogodzić.

§ 3. Umowa dowodowa zawarta pod warunkiem lub z zastrzeżeniem terminu jest nieważna.

§ 4. Zarzut nieważności lub bezskuteczności umowy dowodowej można podnieść najpóźniej na posiedzeniu, na którym powołano się na tę umowę, a jeśli uczyniono to w piśmie procesowym - najpóźniej w następnym piśmie procesowym albo na najbliższym posiedzeniu.

§ 5. Objęcie umową dowodową dowodu przeprowadzonego przed sądem przed jej zawarciem nie pozbawia go mocy dowodowej.

§ 6. Sąd nie dopuści z urzędu dowodu wyłączonego umową dowodową.

§ 7. Fakty, które miałyby zostać wykazane dowodami wyłączonymi przez umowę dowodową, sąd może ustalić na podstawie twierdzeń stron, biorąc pod rozwagę całokształt okoliczności sprawy. Jeżeli ustalenia wymaga rozmiar należnego świadczenia, przepis art. 322 stosuje się odpowiednio.

UMOWA DOWODOWA

Art. 458⁹

§ 1. Strony mogą się umówić o wyłączenie określonych dowodów w postępowaniu w sprawie z określonego stosunku prawnego powstałego na podstawie umowy (umowa dowodowa).

Istota: wyłączenie określonych dowodów (a nie np. zmiana rozkładu ciężaru dowodu) przez określenie kategorii wyłączonych dowodów lub wskazanie konkretnych dowodów (zwłaszcza w odniesieniu do dowodu dokumentu).

Zastosowanie: wyłącznie postępowanie gospodarcze.

- Por. art. 458⁶ § 1 KPC, zgodnie z którym strona, która nie jest przedsiębiorcą lub jest przedsiębiorcą będącym osobą fizyczną, może wnioskować o rozpoznanie sprawy z pominięciem przepisów o postępowaniu gospodarczym

Zakres przedmiotowy umowy dowodowej: określony stosunek prawny powstały z mocy umowy; wyłączenie roszczeń z czynów niedozwolonych.

UMOWA DOWODOWA

Art. 458⁹

§ 2. Umowę dowodową zawiera się na piśmie pod rygorem nieważności albo ustnie przed sądem. W przypadku wątpliwości uważa się, że umowa późniejsza utrzymuje w mocy te postanowienia umowy wcześniejszej, które da się z nią pogodzić.

§ 3. Umowa dowodowa zawarta pod warunkiem lub z zastrzeżeniem terminu jest nieważna.

Forma: na piśmie pod rygorem nieważności albo ustnie przed sądem; umowa nie może zostać zawarta pod warunkiem ani z zastrzeżeniem terminu pod rygorem jej nieważności.

Termin: przed procesem (też w formie klauzuli w umowie) oraz w trakcie procesu. Przepis nie rozstrzyga, czy także przed sądem drugiej instancji.

Nawet jeśli, to zastosowanie znajduje: § 5 *Objęcie umową dowodową dowodu przeprowadzonego przed sądem przed jej zawarciem nie pozbawia go mocy dowodowej.*

UMOWA DOWODOWA

Art. 458⁹

§ 4. Zarzut nieważności lub bezskuteczności umowy dowodowej można podnieść najpóźniej na posiedzeniu, na którym powołano się na tę umowę, a jeśli uczyniono to w piśmie procesowym - najpóźniej w następnym piśmie procesowym albo na najbliższym posiedzeniu.

- Badanie wadliwości umowy powinno nastąpić przed rozpoczęciem postępowania dowodowego.
- Kwestia dopuszczalności badania nieważności lub bezskuteczności umowy dowodowej z urzędu
 - Przepis wskazuje, że następuje to jedynie na zarzut zgłoszony we właściwym terminie.
 - W doktrynie pojawił się jednak postulat, aby badanie następowało z urzędu.

UMOWA DOWODOWA

Art. 458⁹

§ 6. Sąd nie dopuści z urzędu dowodu wyłączonego umową dowodową.

Skutek: pominięcie wyłączonego dowodu postanowieniem (art. 235² § 2 KPC)

Wyłączona jest możliwość dopuszczenia dowodu z urzędu.

UMOWA DOWODOWA

Art. 458⁹

§ 7. Fakty, które miałyby zostać wykazane dowodami wyłączonymi przez umowę dowodową, sąd może ustalić na podstawie twierdzeń stron, biorąc pod rozwagę całokształt okoliczności sprawy. Jeżeli ustalenia wymaga rozmiar należnego świadczenia, przepis art. 322 stosuje się odpowiednio.

*„Najistotniejszy w umowie dowodowej jest jej skutek w aspekcie celu postępowania dowodowego i w ogóle postępowania przed sądem. **Skoro bowiem nie można przeprowadzić dowodów, które miały posłużyć do wykazania określonych faktów, sąd musi w jakiś inny sposób ustalić, czy te fakty miały miejsce.** Wydaje się, że nie ma innej możliwości, jak tylko przewidzieć, że sąd dokonuje tej oceny na podstawie twierdzeń stron co do faktów, biorąc pod uwagę całokształt okoliczności sprawy. Gdy zaś będzie chodzić o rozmiar należnego świadczenia, należy uciec się do normy z art. 322”*

Uzasadnienie projektu

DOWÓD Z ZEZNAŃ ŚWIADKÓW

Art. 458¹⁰

Dowód z zeznań świadków sąd może dopuścić jedynie wtedy, gdy po wyczerpaniu innych środków dowodowych lub w ich braku pozostały niewyjaśnione fakty istotne dla rozstrzygnięcia sprawy.

- ograniczenia możliwości prowadzenia postępowania dowodowego w sprawie gospodarczej
- Subsydiarność: gdy dotychczas prowadzone postępowanie dowodowe wyjaśniło wszystkie istotne dla rozstrzygnięcia sprawy okoliczności faktyczne, nie ma podstaw do przeprowadzania dowodu z zeznań świadków.
- Fakultatywność: gdy sąd uzna, że dotychczasowe rezultaty przeprowadzonego postępowania dowodowego nie świadczą o wyjaśnieniu faktów istotnych dla rozstrzygnięcia sprawy.
- Ostateczność: dowód przeprowadzany w ostatniej kolejności

WYKAZANIE DOKUMENTEM

Art. 458¹¹

Czynność strony, w szczególności oświadczenie woli lub wiedzy, z którą prawo łączy nabycie, utratę lub zmianę uprawnienia strony w zakresie danego stosunku prawnego, może być wykazana tylko dokumentem, o którym mowa w art. 77³ Kodeksu cywilnego, chyba że strona wykaże, że nie może przedstawić dokumentu z przyczyn od niej niezależnych.

- Prymat dowodu z dokumentu nad innymi dowodami w postępowaniu gospodarczym.
- Obowiązek udokumentowania dotyczy jedynie własnych czynności strony, a więc nie obejmuje czynności strony przeciwnej lub osób trzecich.
- Każdego rodzaju czynności, a więc zarówno faktyczne, jak i prawne, zawierające oświadczenia wiedzy i woli, o ile prawo łączy nabycie, utratę lub zmianę uprawnienia strony w zakresie danego stosunku prawnego.
- W praktyce dotyczyć to będzie głównie kwestii dokumentowania czynności faktycznych (np. odbioru wykonanych robót, stwierdzenia wad w przedmiocie umowy).